

Βικτώρια Χίσλοπ

Μου είπαν
 να μη γράψω για
 τη Μακρόνησο

Συναντήσαμε την Αγγλίδα συγγραφέα με αφορμή το νέο της βιβλίο με φόντο την ελληνική ιστορία των κρίσιμων δεκαετιών

Συνέντευξη στην **Εμυ Ντούρου** Φωτογραφία **Τατιάνα Μπόλαρη/Eurokinnisi**

Με τη Βικτώρια Χίσλοπ συναντιόμαστε σε ένα καφέ στα Πατήσια, κοντά στο σπίτι όπου ζει όταν επισκέπτεται την Αθήνα. «Πρώτη φορά ήρθα στα 17 μου για διακοπές και από τότε έρχομαι κάθε χρόνο. Την εποχή που έγραφα το "Νησί" αποφασίσαμε να αγοράσουμε σπίτι στην Κρήτη, δεν ήθελα πλέον να έρχομαι σαν τουρίστρια. Με αυτό τον τρόπο είχα τη δυνατότητα να ζω εδώ πιο πολλές εβδομάδες κάθε χρόνο. Στα Πατήσια μένω όταν έρχομαι για έρευνα και παρουσιάσεις» λέει σε άπαιστα ελληνικά. Η Αγγλίδα συγγραφέας βρέθηκε στην Ελλάδα με αφορμή την παρουσίαση του νέου βιβλίου της «Όσο αγαπούνται» που αφορά την ιστορία μιας ελληνικής οικογένειας μέσα από τα σημαντικότερα γεγονότα της χώρας από τη δεκαετία του 1930 μέχρι σήμερα – τη δικτατορία Μεταξά, την Κατοχή, τον Εμφύλιο, τη μεταπολίτευση, την πρόσφατη οικονομική κρίση.

Η ιδέα ξεκίνησε πριν από δέκα χρόνια, μια μέρα που βρέθηκε παρά με έναν φίλο της στο Σούνιο. «Ήμουν σε αυτό το μαγικό μέρος με τον εντυπωσιακό ναό του Ποσειδώνα και ξαφνικά είδα από μα-

κριά να αχνοφάνεται ένα νησί. Ρώτησα ποιο ήταν και ο φίλος μου μου εξήγησε ότι ήταν τόπος εξορίας των κομμουνιστών και ότι δεν μπορούσα να το επισκεφτώ γιατί δεν έχει κατοίκους. Από τότε άρχισα να ψάχνω τι ακριβώς έγινε στη Μακρόνησο». Στο ίντερνετ βρήκε φωτογραφίες, αρχεία και βιβλία. «Όσο ερευνούσα, το ενδιαφέρον μου μεγάλωνε. Σύντομα κατάλαβα ότι δεν θα μπορούσα να κατανοήσω την ιστορία της Μακρονήσου εάν δεν ανέτρεχα στον Εμφύλιο. Έτσι οδηγήθηκα στην Κατοχή».

Από την αρχή της έρευνάς σας είχατε αποφασίσει να γράψετε το βιβλίο;

Οχι. Στην αρχή κάνω πάντα έρευνα για μένα. Σύντομα ωστόσο η συγκεκριμένη περίοδος έγινε για μένα πολύ σημαντική. Μεγάλο ρόλο σε αυτό έπαιξαν οι φωτογραφίες της Βούλας Παπαϊωάννου, η οποία με τη φωτογραφική της μηχανή κατέγραψε την Αθήνα της Κατοχής με τρόπο συγκλονιστικό. Αυτή την ιστορία ήθελα να αφηγηθώ. Το βιβλίο κυκλοφόρησε στην Αγγλία πριν από τέσσερις μήνες, στις αρχές του Ιουνίου, και τότε κατάλαβα πως οι Αγγλοι δεν ήξεραν ότι η Ελλάδα ήταν υπό Κατοχή. Με κοιτάζετε με απορία, ακριβώς το ίδιο έπαθα κι εγώ. Στη χώρα μου υπάρχει μια

«Έχουν περάσει 70 χρόνια από το τέλος του Εμφυλίου, πότε θα αρχίσουν οι συζητήσεις; Ποτέ; Ήταν πολύ σημαντική η απόφαση για την καύση ατομικών φακέλων προσωπικών φρονημάτων το 1989»

Ο Τζόνσον, ο Φάρατζ και το Brexit

Τι συμβαίνει αυτή την εποχή στη χώρα σας με το θέμα του Brexit;

Στα νότια της χώρας ο κόσμος θέλει να παραμείνουμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ στα βόρεια θέλει να φύγουμε. Στο Λονδίνο ο κόσμος θέλει να παραμείνουμε. Ο βασικός λόγος πηγάζει από τον εθνικισμό, υπάρχει μια διάχυτη νοσταλγία να επιστρέψουμε στο όραμα του Τσόρτσιλ για την Αγγλία. Αρκετοί μεγάλοι σε ηλικία πολίτες αναπολούν τη «βρετανική» Αγγλία, τότε που δεν υπήρχαν ξένοι. Ο ακροδεξιός και πολύ επικίνδυνος Νάιτζελ Φάρατζ έχει απήχηση στον κόσμο. Τον νιώθουν σαν εκφραστή όλων αυτών που αισθάνονται. Όταν κληθήκαμε να αποφασίσουμε αν θα μείνουμε ή αν θα φύγουμε ο κόσμος ψηφίσαμε χωρίς να έχουμε την παραμικρή ιδέα σχετικά με το τι πραγματικά σημαίνει η έξοδος από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πίστεψαν ότι μπορούμε να κόψουμε τους δεσμούς με τον έξω κόσμο και να ζήσουμε σε ένα θαυμάσιο νησί ξανά, αναβιώνοντας τη νοστορπία του μεταπολεμικού θριάμβου.

δεν πήραμε στα σοβαρά εκείνους που ήθελαν να φύγουμε. Ο Φάρατζ για πολλούς από εμάς είναι μια φασιστική, σχεδόν χιτλερική φυσιογνωμία, που λέει φριχτά πράγματα για τις μειονότητες. Έκανε μια καμπάνια η οποία είχε μεγάλη επιτυχία και πήρε μαζί του τον Μπόρις που είναι χαρισματική φυσιογνωμία. Όλοι τον αγαπούν. Ξέρει να γοητεύει τα πλήθη, αλλά είναι ακατάλληλος για πρωθυπουργός. Τον γνωρίζω προσωπικά –γνωρίζομαστε με την οικογένεια Τζόνσον– και πιστεύω ότι κάνει κινήσεις που εξυπηρετούν την πολιτική του φιλοδοξία. Πάντα είχε στόχο να περάσει το κατώφλι της Ντάουνινγκ Στριτ το πέτυχε. Όταν πριν από τριάντισι χρόνια βγήκε από το σπίτι του και έκανε δηλώσεις, όλοι ξέραμε πως ό,τι κι αν επέλεγε να ακολουθήσει θα είχε πολλούς υποστηρικτές. Τη στιγμή που στάθηκε μπροστά στις κάμερες για να δηλώσει αν στηρίζει το Brexit ή την παραμονή μας στην ΕΕ νομίζω ότι απλώς το έπαιξε κορόνα γράμματα. Στην πραγματικότητα ο ίδιος είναι ευρωπαϊστής.

Δεν είναι μόνο ο Φάρατζ που λέει στον κόσμο ό,τι θέλει να ακούσει. Και ο Μπόρις Τζόνσον το ίδιο δεν κάνει;

Ναι, ισχύει. Ο Μπόρις Τζόνσον είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνος για τα ψέματα σχετικά με το μεγάλο ποσό χρημάτων που θα εξοικονομούσε η χώρα αν έφευγε από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πλέον όλοι το ξέρουν αυτό. Εμείς που θέλαμε να μείνουμε

Σε λίγες μέρες από σήμερα η χώρα σας μπορεί να είναι εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πώς νιώθετε γι' αυτό;

Αν συμβεί, κάποιοι Βρετανοί σκέφτονται να φύγουν από τη χώρα και είμαι μεταξύ αυτών. Η Ευρώπη είναι πολύτιμη και η ιδέα του να ξηπνήσω ένα πρωί, ίσως την επόμενη εβδομάδα, και να μη θεωρούμαι πλέον Ευρωπαία με αρρωσταίνει.

Ο INFO

Το βιβλίο της Βικτωρίας Χίλοπ «Όσοι αγαπιούνται» κυκλοφορεί σε μετάφραση της Φωτεινής Πίπη από τις Εκδόσεις Ψυχογιός. Ο τίτλος έχει αντλήθει από τον «Επιτάφιο» του Γιάννη Ρίτσου

μεγάλη φιλανθρωπική οργάνωση, η Oxfam, στην οποία έδνα χρήματα από παιδί. Το 2013 με προσκάλεσαν να πάρω μέρος στις εκδηλώσεις για τα 70 χρόνια λειτουργίας της. Στην έρευνα που έκανα βρήκα ότι η Oxfam ιδρύθηκε εξαιτίας του λιμού της Αθήνας, την εποχή που ακαδημαϊκοί από την Οξφόρδη έχοντας δει τις φωτογραφίες της Παπαϊωάννου βγήκαν στους δρόμους να συγκεντρώνουν χρήματα για να στείλουν προμήθειες στην Αθήνα. Δεν ήταν απλό όμως, καθώς υπήρχε η απόφαση των συμμάχων να σταματήσει η τροφοδοσία στην Ελλάδα στην προσπάθειά τους να πλήξουν τους ναζί.

Τελικά πήγατε στη Μακρόνησο;
 Ναι, πριν από τέσσερα χρόνια. Ήταν ανατριχιαστικά όσα αντίκρισα. Η πραγματικότητα πάντα ξεπερνάει αυτό που μπορεί να έχεις δει σε μια φωτογραφία ή μπορεί να έχεις φανταστεί. Δεν θέλω να πω γαίνω μόνο σε όμορφα μέρη, αυτό άλλωστε μπορείς να το κάνεις πολύ εύκολα στην Ελλάδα. Μπορείς να πας για παράδειγμα μια εκδρομή στους Δελφούς. Λίγο παραπέρα όμως βρίσκεται το Δίστομο.

Το μαρτυρικό Δίστομο, στο οποίο 335 άνθρωποι το 2012 ψήφισαν Χρυσή Αυγή.

«Κάποιοι Βρετανοί σκέφτονται να φύγουν από τη χώρα αν συμβεί το Brexit και είμαι μεταξύ αυτών. Η Ευρώπη είναι πολύτιμη και η ιδέα τού να ξηπνήσω ένα πρωί και να μη θεωρούμαι πλέον Ευρωπαία με αρρωσταίνει»

Ο μόνος λόγος που μπορώ να σκεφτώ ότι συνέβη κάτι τέτοιο είναι ότι αυτοί οι άνθρωποι δεν έχουν ιδέα τι έχει γίνει εκεί. Ίσως δεν έχουν διαβάσει με λεπτομέρειες την Ιστορία.

Ο Εμφύλιος ακόμη ανασύρει δύσκολες μνήμες για τους Έλληνες. Δεν είχατε ενδοιασμούς σχετικά με το πώς θα αγγίζατε ένα τόσο ευαίσθητο ζήτημα;

Πολλοί μου είπαν να μη γράψω για τον Εμφύλιο και τη Μακρόνησο, αλλά δεν κάνω ό,τι μου λένε οι άλλοι. Όταν έγραφα την «Ανατολή» με θέμα την Κύπρο και την Αμμόχωστο, μια ιστορία που αφορά τη σχέση Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, θύμισαν αρκετοί Έλληνες μαζί μου. Όμως τίποτε δεν είναι άσπρο μαύρο. Θα μπορούσα να γράψω για πολύ πιο ανώδυνα θέματα, αλλά όταν γράφεις δεν προτιμάς τις εύκολες επιλογές. Έχουν περάσει 70 χρόνια από το τέλος του Εμφυλίου, πότε θα αρχίσουν οι συζητήσεις; Ποτέ; Ήταν πολύ σημαντική η απόφαση για την καύση ατομικών φακέλων προσωπικών φρονημάτων το 1989. Μίλησα με πολλούς φίλους που σήμερα είναι μεταξύ 40 και 50 χρόνων. Τους ζήτησα να ρωτήσουν τους γονείς τους σχετικά με τα σημαντικά γεγονότα εκείνης της χρονιάς. Τι ήταν στα

πρωτοσέλιδα και τι έπαιζε η τηλεόραση. Και δεν είχαν μνήμη.

Ο ελληνικός Εμφύλιος δεν ξέσπασε από τη μια μέρα στην άλλη. Πώς νιώσατε όταν έπρεπε να γράψετε για τα Δεκεμβριανά και τις αποφάσεις που πήρε ο Τσόρτσιλ;

Διάβασα τις ομιλίες που έκανε ο Τσόρτσιλ τον Οκτώβριο, τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο του 1944 και ένιωσα πολύ άσχημα. Στην Αγγλία υπάρχει συγκεκριμένη κοινωνική διαστρωμάτωση, όσο κι αν κάποιος το αρνούνται. Ο Τσόρτσιλ προερχόταν από σημαντική οικογένεια, όπως πολλοί πολιτικοί της εποχής που κατόργονταν όχι ακριβώς από την αριστοκρατία αλλά από μεγάλα τζάκια. Προτού διαβάσω τις ομιλίες του δεν είχα ιδέα ότι είχε πει αυτά τα πράγματα. Ο τρόπος που μίλησε για εκείνους τους Έλληνες, σαν να μην ήταν άνθρωποι, και ο τρόπος που παρακινούσε τους στρατιώτες να τους συμπεριφερθούν με έκαναν να ντρέπομαι. Ξαν να μην τον ενδιέφερε. Αφού είχε θέσει υπό έλεγχο τον ναζισμό, νέος του εκθρόνισε έγινε ο κομμουνισμός. Ενιωσα άβολα γιατί στο σχολείο μάς έδιναν άλλη εντύπωση. Οτι πρώτος στην ιεραρχία είναι ο θεός, μετά η βασιλίσσα ή ο βασιλιάς και έπειτα ο Τσόρτσιλ,

ο οποίος πρακτικά έσωσε τον κόσμο. Με αυτή την ιδέα μεγαλώνουμε. Η γιαγιά μου που γεννήθηκε το 1899 και έζησε τον Α΄ και τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο είχε φωτογραφία του Τσόρτσιλ στο σπίτι, ήταν ο ήρωάς μας. Όταν λοιπόν διάβασα όσα είπε ήταν η πρώτη φορά που τον αμφισβήτησα και η αλήθεια είναι ότι δεν μου άρεσε καθόλου ως προσωπικότητα.

Όμως δεν είναι δεγμάτωριμότητας μιας κοινωνίας να αμφισβητεί τις βεβαιότητες στις οποίες είναι δομημένη;

Ναι, είναι. Ακόμη και σήμερα πάντως κάθε χρόνο κυκλοφορεί ένα νέο πολυσέλιδο βιβλίο για τον Τσόρτσιλ που τον παρουσιάζει ως ήρωα.

Υπάρχουν όμως και ιστορικοί που φωτίζουν όλες τις πλευρές.

Υπάρχουν αλλά είναι πολύ λίγοι. Συνήθως επικρατεί η πιο δημοφιλής εκδοχή της Ιστορίας. Υπάρχουν σίριαλ και ταινίες σχετικά με τη ζωή του. Πρόσφατα κυκλοφόρησε ένα φιλμ με θέμα την D-Day, το οποίο παρακολούθησε πολλός κόσμος. Και εκεί βλέπεις πόσο τεράστιο ήταν το ρίσκο που πήρε σχετικά με τη ζωή τώσων ανθρώπων. Ήταν τυχερός. Ο Τσόρτσιλ ήταν πολύ τυχερός. Γιατί όλο αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεγάλη καταστροφή.